

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі
Арнайы және инклюзивті білім беруді дамытудың
ұлттық ғылыми-практикалық орталығы

Тифлопедагогтар, арнайы мектеп-интернатының тәрбиешілері,
көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларға арналған
білім беру ұйымдарының педагогтері үшін
**«Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқыту мен
әлеуметтендірудегі тифлопедагог жұмысының заманауи технологиялары
мен әдістері» педагог кадрлардың біліктілігін арттыру курстарының
білім беру бағдарламасы**

МАЗМҰНЫ

1. Жалпы ережелер.....	3
2. Глоссарий.....	4
3. Бағдарламаның тақырыбы.....	6
4. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері ..	7
5. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны.....	8
6. Оқу процесін ұйымдастыру	11
7. Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету	12
8. Бағдарлама нәтижелерін бағалау	13
9. Курстан кейінгі сүйемелдеу	14
10. Әдебиеттер тізімі	15

1. Жалпы ережелер

1. «Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқыту мен әлеуметтендірудегі тифлопедагог жұмысының заманауи технологиялары мен әдістері» біліктілікті арттыру курстарының білім беру бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларға арналған арнайы (түзету) мектептерде жұмыс істейтін педагогтарды оқытуды регламенттейді.

1.2. Қазақстан Республикасының заңнамасы білім беру саласындағы халықаралық стандарттарға сәйкес барлық балалардың психофизиологиялық және жеке ерекшеліктерін ескере отырып, сапалы білім алуға тең құқықтарына кепілдік береді. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға, оның ішінде көру қабілетінің бұзылыстары бар білім алушыларға ерекше көңіл бөлінеді.

1.3. Тифлопедагогика ғылыми пән ретінде көру қабілетінің бұзылыстары бар балалардағы сенсорлық тапшылықты өтеуге бағытталған оқытудың инновациялық әдістері мен технологияларын енгізу бағытында дамуда. Негізгі міндет – мұндай балаларды әлеуметтендірудің тиімді тәсілдерін қалыптастыру, оған оларды академиялық оқыту, дербестілік пен бағдарлау дағдыларын дамыту, сондай-ақ қоғамға сәтті интеграциялауға дайындық кіреді.

1.4. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқытудағы заманауи технологиялар бейімделген білім беру әдістерін, цифрлық құралдарды және мамандандырылған техникалық құралдарды пайдалануды қамтиды. Бұл ақпаратты қабылдауды жақсартуға, оқу материалының қолжетімділік деңгейін арттыруға және балалардың танымдық, коммуникативтік және әлеуметтік дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.

1.5. Біліктілікті арттыру курстарын өткізудің өзектілігі мен қажеттілігі арнайы мектептер мен сыныптарда жұмыс істейтін тифлопедагогтардың кәсіби құзыреттілігіне қойылатын талаптардың өсуіне байланысты. Заманауи білім беру технологияларын енгізу, түзету жұмыстарының әдістерін дамыту және көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды әлеуметтендіру тәсілдерін жетілдіру педагогтардың үнемі кәсіби дамуын талап етеді.

1.6. Бағдарлама түзету педагогикасы саласындағы заманауи үрдістерді, сондай-ақ арнайы мектептердің білім беру қызметін талдау барысында анықталған педагогтардың практикалық қажеттіліктерін ескере отырып әзірленді. Курстар көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқыту, әлеуметтендіру және сүйемелдеу әдістемесі саласындағы педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыруға бағытталған.

2. Глоссарий

Ұғым	Ұғымның анықтамасы
бейімделген оқу бағдарламасы	тәрбиеленушінің жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты негізінде жасалған оқу бағдарламасы
көру функциясының бұзылысы бар балалар	көз кемістігі түріндегі көру қабілетінің таяз бұзылыстары бар, көзілдірікпен толығымен түзетілмейтін, көру нашарлығы және (немесе) қылилық бар, ерте немесе мектепке дейінгі балалық шақта пайда болған, көру қабылдауында өрескел қайталама бұзылыстар тудырмайтын балалар тобы
педагогикалық диагноз	білім алушылардың қабілеттерінің сипаты мен көлемін, олардың оқудағы қиындықтарын, мінез-құлқындағы ауытқуларды анықтау
оқыту мен білім берудегі саралау	1) оқушылардың оқу іс-әрекетін ұйымдастыру, онда білім берудің мазмұнын, түрлерін, әдістерін, қарқынын, көлемін іріктеу арқылы әрбір баланың білімді игеруі үшін оңтайлы жағдайлар жасалады; 2) білім беру жүйесін әртүрлі білім беру қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағдарлау
жеке дамыту бағдарламасы	тәрбиеленушіге педагогикалық көмектің негізгі бағыттары мен мазмұнын ашатын бағдарлама: әдістері, тәсілдері, технологиялары
оқытуды даралау	оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оқу процесін ұйымдастыру; әрбір оқушының әлеуетті мүмкіндіктерін іске асыру үшін оңтайлы жағдайлар жасауға мүмкіндік береді, жалпы міндеттер мен оқыту мазмұны шеңберінде ұжымдық оқу жұмысы жағдайында жүзеге асырылады
ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар (балалар)	даму ерекшеліктерінің, мінез-құлық және эмоционалдық проблемаларының, қоршаған орта факторларының (әлеуметтік, психологиялық, экономикалық, лингвистикалық, мәдени) салдарынан тиісті деңгейдегі білім алуда тұрақты немесе уақытша қиындықтарға тап болған адамдар (балалар)
зағип балалар	көру сезімі мүлдем жоқ, жарық сезімі немесе қалдық көру қабілеті бар балалар (0,04 дейін түзетумен жақсы көретін
ерекше білім беру қажеттіліктері	онсыз сапалы білім алу мүмкін емес оқу-дамыту процесінде көмек пен қызметтерге деген қажеттілік
ерекше білім беру қажеттіліктерін	білім алу үшін қажетті арнайы жағдайларды анықтау

бағалау	
психологиялық-медициналық-педагогикалық консультация	ерекше білім беру қажеттіліктерін анықтау және бағалау, жалпы білім беретін және арнайы білім беру ұйымдарында оларды қанағаттандыру бойынша ұсыныстар жасау, отбасыларға, мұғалімдерге, тәрбиешілерге, мектепке дейінгі және мектеп білім беру ұйымдарының мамандарына консультация беру мақсатында туғаннан 18 жасқа дейінгі балаларды психологиялық-педагогикалық тексеруді жүзеге асыратын арнайы білім беру ұйымы
психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу	педагогтар мен мамандардың жүйелі ұйымдастырылған қызметі, оның барысында баланың мүмкіндіктері мен қажеттіліктеріне сәйкес табысты оқуы мен дамуы үшін әлеуметтік-психологиялық және педагогикалық жағдайлар жасалады
мүмкіндігі шектеулі бала (балалар)	белгіленген тәртіппен расталған туа біткен, тұқым қуалайтын, жүре пайда болған ауруларға немесе жарақаттардың салдарына байланысты тіршілік әрекеті шектелген, дене және (немесе) психикалық кемістігі бар он сегіз жасқа дейін бала (балалар)
нашар көретін балалар	көру өткірлігі 0,05-тен 0,4-ке дейін жақсы көретін көзі көзілдірікпен түзетілген балалар
арнайы білім беру ұйымдары	мемлекеттік жалпы білім беру стандартына сәйкес мектепке дейінгі, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік білім берудің білім беру бағдарламалары негізінде әзірленген арнайы білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын ұйымдар
білім алудың арнайы шарттары	оқу бағдарламалары мен оқыту әдістерін, техникалық және өзге де құралдарды, тіршілік ету ортасын, сондай-ақ медициналық, әлеуметтік және өзге де қызметтерді қамтитын жағдайлар, онсыз ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдардың (балалардың) жалпы білім беретін оқу және білім беру бағдарламаларын меңгеруі мүмкін емес

Терминдердің өзектілігі олардың арнайы білім беру саласындағы нормативтік-құқықтық құжаттардағы соңғы өзгерістерге сәйкестігімен анықталады.

3. Бағдарламаның тақырыбы

4. «Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқыту мен әлеуметтендірудегі тифлопедагог жұмысының заманауи технологиялары мен әдістері» біліктілікті арттыру курстарының білім беру бағдарламасы арнайы білім беру ұйымдары жағдайында көру қабілеті бұзылған балаларды оқыту және әлеуметтендіру сапасын арттыруға бағытталған өзекті мәселелерді қамтиды. Бағдарлама арнайы білім берудің заманауи тәсілдерін көрсетеді және көру қабілетінің әртүрлі бұзылыстары бар білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған.

Бағдарламаның маңызды ерекшелігі тифлопедагог жұмысының инновациялық технологияларын, мамандандырылған әдістері мен тиімді тәжірибелерін біріктіру болып табылады. Білім беру процесін дараландыруға, бейімделу ортасын құруға, оқытудың цифрлық және техникалық құралдарын қолдануға, сондай-ақ білім алушылардың әлеуметтік дағдыларын дамытуға ерекше назар аударылады.

5. Бағдарламаның тақырыбы келесідей тақырыптарды зерттеуді қамтиды:

1-тақырып. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларға арналған білім беру процесін ұйымдастырудың нормативтік-құқықтық негіздері.

2-тақырып. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың – көру қабілетінің бұзылыстары бар балалардың психологиялық-педагогикалық сипаттамасы.

3-тақырып. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балалардың көру функцияларының жіктелуі. Оқу процесінде білім алушылардың көрнекі мүмкіндіктерін есепке алу.

4-тақырып. Білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін диагностикалау және бағалау әдістері.

5-тақырып. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқытудағы жеке бағдарланған технологиялар.

6-тақырып. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқытудағы денсаулық сақтау технологиялары. Арнайы білім берудегі заманауи тифлотехнология.

7-тақырып. Л. Брайль жүйесі бойынша оқу мен жазуды үйрету. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларға пәндерді оқытудың ерекшелігі.

8-тақырып. Арнайы білім беру жағдайында көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау қызметін ұйымдастырудың ерекшеліктері.

9-тақырып. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды отбасылық тәрбиелеу туралы. Білім беру процесінде педагогтардың, ата-аналардың және мамандардың өзара әрекеті.

10-тақырып. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқытудағы интерактивті технологиялар мен цифрлық ресурстар.

11-тақырып. Білім беру процесінің тиімділігін бағалау және білім алушылардың жетістіктерін мониторингтеу.

12-тақырып. Көру қабілетінің бұзылыстары бар білім алушылармен оқу-тәрбие жұмысының ерекшеліктері. Сабақтан тыс және әлеуметтік-бейімделу қызметін ұйымдастыру.

4. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

4.1. Бағдарламаның мақсаты:

Арнайы білім беру ұйымдары жағдайында көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқытуға және әлеуметтендіруге бағытталған білім беру процесін тиімді ұйымдастыру үшін қажетті білім, білік және дағдыларды қалыптастыру.

4.2. Бағдарламаның міндеттері:

1. Тыңдаушыларды Қазақстан Республикасының қолданыстағы нормативтік-құқықтық құжаттарына сәйкес көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларға арналған білім беру процесін ұйымдастырудың өзекті тәсілдерімен таныстыру.
2. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балалардың дамуының психофизикалық ерекшеліктерін және олардың оқу процесі мен әлеуметтенуге әсерін ашу.
3. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқытудың заманауи технологиялары мен әдістері туралы идеяларды олардың жеке білім беру қажеттіліктерін ескере отырып қалыптастыру.
4. Білім алушылардың жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, тыңдаушыларда бейімделген оқу бағдарламаларын жоспарлау мен іске асырудың практикалық дағдыларын дамыту.
5. Жеке бағдарланған оқытудың педагогикалық технологияларымен, білім беру процесінде тифлотехнологиялар мен цифрлық ресурстарды қолданумен таныстыру.
6. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды әлеуметтендірудің тиімді стратегияларын қолдануға үйрету, соның ішінде коммуникативтік дағдыларды, дербестік пен кеңістіктегі бағдарлауды дамыту.
7. Оңтайлы оқу жағдайларын жасау үшін тыңдаушыларда педагогтердің, ата-аналардың және мамандардың пәнаралық өзара іс-қимыл жасау дағдыларын қалыптастыру.
8. Көру қабілетінің бұзылыстары бар білім алушылардың білім жетістіктерін мониторингілеу және бағалау технологияларын оқыту.

4.3. Бағдарламаның күтілетін нәтижелері

Курстан өткеннен кейін тыңдаушылар:

1. Қолданыстағы нормативтік құжаттар негізінде көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларға арналған білім беру процесін ұйымдастырудың негізгі ерекшеліктерін анықтайды.
2. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балалардың психофизикалық сипаттамаларын білу және білім беру бағдарламаларын әзірлеу мен іске асыру кезінде оларды ескереді.
3. Оқу процесінде заманауи технологиялар мен мамандандырылған тифлотехникалық құралдарды қолдану әдістемелерін меңгереді.
4. Жеке бағдарланған тәсіл, оқу материалдарын бейімдеу және қолжетімді білім беру ортасын құру технологияларын тиімді қолданады.
5. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларда қарым-қатынас дағдыларын, әлеуметтік бейімделуді және дербес қозғалу қабілетін қалыптастырады және дамытады.
6. Білім алушыларды кешенді қолдау мақсатында педагогтер, ата-аналар және мамандар арасындағы өзара іс-қимылды ұйымдастырады.
7. Білім алушылардың жеке мүмкіндіктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, олардың білім жетістіктеріне мониторинг және бағалау жүргізеді.

5. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

5.1. Бағдарламада бес модуль бар: нормативтік-құқықтық, психологиялық-педагогикалық, мазмұндық, технологиялық және ұйымдастырушылық-әдістемелік. Әрбір модуль көру қабілетінің бұзылыстары бар балалармен жұмыс істейтін мұғалімдердің негізгі құзыреттерін дамытуға бағытталған.

5.2. Нормативтік-құқықтық модуль

1-тақырып. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларға арналған білім беру процесін ұйымдастырудың нормативтік-құқықтық негіздері.

Арнайы білім беру саласын реттейтін Қазақстан Республикасының негізгі заңнамалық және нормативтік актілеріне: Қазақстан Республикасының Конституциясы, «Білім туралы» заң, «ҚР-дағы бала құқықтары туралы» заң, «Мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық қолдау туралы» заң, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің бұйрықтары қаралады. Тақырыпты зерделеу барысында инклюзивті білім беруді құқықтық реттеу, ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін білім беру қызметтеріне тең қолжетімділікті қамтамасыз ету мәселелеріне ерекше назар аударылады.

5.3. Психологиялық-педагогикалық модуль

2-тақырып. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың – көру қабілетінің бұзылыстары бар балалардың психологиялық-педагогикалық сипаттамасы.

Тақырып көру қабілетінің бұзылыстары бар балалардың сенсорлық, когнитивті, эмоционалды және жеке ерекшеліктерін қарастырады. Көрнекі қабылдаудың нейропсихологиялық аспектілері, сенсорлық жетіспеушіліктің орнын толтыру механизмдері, бейімделу процесінде есту, жанасу және кинестетиканың рөлі талданады. Кеңістіктік қабылдауды қалыптастыру, қоршаған ортаға бағдарлау және ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың әлеуметтік өзара әрекеттесуі мәселелері көтеріледі.

3-тақырып. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балалардың көру функцияларының жіктелуі. Оқу процесінде білім алушылардың көрнекі мүмкіндіктерін есепке алу.

Тақырып көру қабілетінің бұзылыстары бар балалардың оқу материалын қабылдау мүмкіндіктерін ашады. Көру өткірлігінің сақталуына байланысты көру қабілетінің бұзылыстары бар балалар арасында әртүрлі көрнекі мүмкіндіктермен, оқу материалын қабылдаудың және кеңістіктегі бағдарлаудың әртүрлі тәсілдерімен сипатталатын бірнеше топтарды ажыратуға болады. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балалармен жұмыс істеу әдіс-тәсілдері орталық көру өткірлігінің бұзылуының әртүрлі дәрежесіне байланысты қарастырылады, бұл оларды арнайы және бұқаралық мектепте оқытудың сараланған түрлерін қолдануды қамтиды.

4-тақырып. Білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін диагностикалау және бағалау әдістері.

Білім алушылардың даму деңгейін бағалаудың диагностикалық әдістемелерін зерделеуді, психологиялық-педагогикалық зерттеу ерекшеліктерін, білім беру жетістіктерін талдауды және ұсынымдар әзірлеуді қамтиды. Топтық бағалау әдістері, психологиялық-медициналық-педагогикалық консультациямен (ПМПК) өзара іс-қимыл және заманауи мониторинг құралдарын қолдану қарастырылады.

5.4. Мазмұндық модуль

5-тақырып. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқытудағы жеке бағдарланған технологиялар.

Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларға арналған бейімделген оқу бағдарламаларын пайдалану. Білім алушылардың мүмкіндіктері мен қажеттіліктеріне бейімделген оқу бағдарламаларын талдауды, оқу материалдарын өзгерту принциптерін, көру қабілетінің бұзылу түрі мен дәрежесіне байланысты оқыту әдістерін түзетуді қамтиды.

6-тақырып. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқытудағы денсаулық сақтау технологиялары. Арнайы білім берудегі заманауи тифлотехнология.

Денсаулық сақтау технологиялары және білім беру ортасын ұйымдастыру. Көру гигиенасының аспектілері, оқу кеңістігінің эргономикасы, жұмыс орнын ұйымдастыру, көру кезінде шаршаудың алдын алу, көру жүктемелерінің орнын толтыру әдістері зерттеледі.

Оқытудың заманауи әдістері және оқу материалдарын бейімдеу. Көру қабілетінің бұзылыстары бар білім алушылардың қабылдау ерекшеліктерін, оқу дағдыларын қалыптастыру технологияларын, танымдық функцияларды жақсарту әдістерін ескере отырып жасалған әдістер талданады.

7-тақырып. Л. Брайль жүйесі бойынша оқу мен жазуды үйрету. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларға пәндерді оқытудың ерекшелігі.

Тақырып зағип баланы оқытуда Л.Брайльдың таңбалау жүйесін білудің маңыздылығын ашады. Тыңдаушыларға Брайль әліпбиін (оқу және жазу) үйренуге мүмкіндік беріледі. Бастауыш және негізгі орта білім беру деңгейіндегі пәндер бойынша бедерлі-нүктелі Брайль қарпімен басылған оқулықтардағы бағдарлау аппараты.

8-тақырып. Арнайы білім беру жағдайында көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау қызметін ұйымдастырудың ерекшеліктері.

Көру қабілетінің бұзылыстары бар білім алушылардың санаттары, олардың негізгі білім беру қажеттіліктері, оқу қызметінің ерекшелігі және оқытудың жеке жағдайларын жасау қажеттілігі қарастырылады. Нашар көретін және зағип балаларды қолдау стратегиялары, бейімделген әдістемелерді әзірлеу және мамандандырылған педагогикалық тәсілдерді ұйымдастыру, оқу материалдарын бейімдеу, сараланған оқыту технологиялары егжей-тегжейлі талданады.

5.5. Технологиялық модуль

10-тақырып. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқытудағы интерактивті технологиялар мен цифрлық ресурстар.

Білім беру қызметінде тифлотехнологиялар мен цифрлық құралдарды қолдану. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқытуда қолданылатын заманауи техникалық құралдар талданады, атап айтқанда: мамандандырылған құрылғылар, компьютерлік бағдарламалар, мобильді қосымшалар, тактильді және дыбыстық ресурстарды пайдалану.

11-тақырып. Білім беру процесінің тиімділігін бағалау және білім алушылардың жетістіктерін мониторингтеу.

Педагогикалық диагностика әдістері, білім беру нәтижелерін өлшеу құралдары, көру қабілетінің бұзылыстары бар білім алушылардың үлгерімін арттыру үшін жеке стратегияларды әзірлеу қарастырылады.

5.6. Ұйымдық-әдістемелік модуль

9-тақырып. Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды отбасылық тәрбиелеу туралы. Білім беру процесінде педагогтердің, ата-аналардың және мамандардың өзара әрекеті.

Ата-аналармен сындарлы өзара іс-қимыл моделін құру және іске асыру, оның шеңберінде ата-аналардың педагогикалық құзыретін арттыру және отбасыларға ЕБҚ бар балаларды қоғамға бейімдеу және интеграциялау бойынша көмек жүзеге асырылатын болады.

Білім беру процесінде педагогтердің, ата-аналардың және мамандардың өзара әрекеті. Педагогтер, мектеп-интернат тәрбиешілері, ата-аналар, логопедтер, психологтар, әлеуметтік бейімделу мамандары, баланы оқыту процесінде сүйемелдеу стратегиясы арасындағы өзара іс-қимыл тетіктері егжей-тегжейлі қарастырылады.

12-тақырып. Көру қабілетінің бұзылыстары бар білім алушылармен оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастырудың ерекшеліктері. Сабақтан тыс және әлеуметтік-бейімделу қызметін ұйымдастыру.

Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды тәрбиелеу жүйесі және арнайы білім беру жағдайында түзету жұмыстарының тиімді құралдары қарастырылады.

Білім алушыларды әлеуметтік және мәдени іс-шараларға тарту қағидаттары, коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру стратегиялары, олардың қоғамға табысты кірігуіне жәрдемдесу әдістері зерделенеді.

6. Оқу процесін ұйымдастыру

6.1. Курстық оқытудың ұзақтығы Бағдарлама тақырыбына сәйкес 72 академиялық сағатты құрайды. Оқыту тыңдаушыларды теориялық және практикалық даярлауды көздейді, бұл жаңа білімді тиімді игеруге және кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға ықпал етеді.

6.2. Оқыту екі форматта жүргізіледі:

Күндізгі формат – сабақтар аудиторияларда мультимедиялық құралдарды пайдалана отырып, тифлотехникалық жабдықтарды көрсетумен және арнайы білім беру ұйымдары базасында практикалық сабақтар өткізумен өтеді.

Қашықтық форматы – цифрлық білім беру платформаларын, бейне дәрістерді, вебинарларды және интерактивті онлайн-сессияларды пайдалана отырып іске асырылады.

6.3. Білім беру процесі оқытудың белсенді әдістерін қолдана отырып ұйымдастырылады, соның ішінде:

- Арнайы білім беру саласындағы өзекті мәселелерді талқылайтын дәрістер.
- Семинарлар мен дөңгелек үстелдер, онда қатысушылар нақты педагогикалық кейстер мен нормативтік-құқықтық құжаттарды талдайды.
- Педагогикалық міндеттерді шешу және бейімделген оқыту бағдарламаларын әзірлеу үшін топтар мен жұптарда практикалық жұмыс.
- Педагогтердің, мамандардың және ата-аналардың пәнаралық өзара іс-қимыл дағдыларын дамыту бойынша тренингтер.
- Арнайы білім беру және тифлопедагогика саласындағы жетекші мамандардың шеберлік сыныптары.
- Көру қабілетінің бұзылыстары бар балалармен жұмыс кезінде туындайтын педагогикалық жағдайларды талдауға және шешуге мүмкіндік беретін кейс әдісі.

- Білім беру маршруттарын бірлесіп жобалау және түзету сабақтарын модельдеу сияқты интерактивті әдістер.
- 6.4. Педагогтердің Бағдарлама мазмұнын түсіну деңгейін арттыру үшін:
- Шағын топтарда жұмыс істеу, содан кейін нәтижелерді талқылау.
 - Көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқытуды ұйымдастыруға қатысты білім беру құжаттамасын талдау.
 - Арнайы білім беру теориясы мен практикасының негізгі мәселелері бойынша пікірталастар.
 - Арнайы мектептерде және инклюзивті білім беру орталықтарында көшпелі практикалық сабақтар.
 - Жеке білім беру бағдарламаларын әзірлеу бойынша педагогтердің командалық жұмысын оқыту қарастырылған.

7. Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету

7.1. Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету мыналарды қамтиды:

1. Тақырыптар тізбесін, оқу жоспарларын, ұсынылатын әдебиеттерді қамтитын педагог кадрлардың біліктілігін арттыру бағдарламасы.
2. Тифлотехникалық құралдарды қолдануды көрсетуді қоса алғанда, курстың негізгі тақырыптары бойынша мультимедиялық презентациялар мен бейнематериалдар.
3. Тесттердің, диагностикалық карталардың және бағалау әдістемелерінің мысалдарын қамтитын білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау процесін талдауға арналған үлестірме материалдар.
4. Көру қабілетінің бұзылыстары бар білім алушылар үшін Үлгілік оқу бағдарламасын бейімдеу және жеке оқу бағдарламаларын жасау бойынша иллюстрацияланған құралдар.
5. Тифлопедагог пен психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу қызметі мамандарының құжаттамасының үлгілері, оның ішінде жеке білім беру маршрутының түрлері, түзету жұмыстарының жоспарлары, ата-аналармен өзара іс-қимыл жөніндегі ұсынымдар.
6. Курстың тиімділігін бағалауға арналған кері байланыс парақтары, сондай-ақ тыңдаушылардың бақылау және өзіндік жұмыстарына арналған материалдар.

7.2. Барлық оқу-әдістемелік материалдар арнайы білім берудің заманауи талаптарына бейімделген және Қазақстан Республикасының өзекті нормативтік-құқықтық құжаттарын ескере отырып әзірленген.

7.3. Курс шеңберінде теориялық мәселелерді өз бетінше зерделеу, тапсырмаларды орындау және тыңдаушыларға консультациялық қолдау көрсету үшін электрондық білім беру ресурстарын және мамандандырылған цифрлық платформаларды пайдалану көзделген.

8. Оқу нәтижелерін бағалау

8.1. Курс шеңберінде тыңдаушылардың дағдыларын қалыптастыруды және білімдерін бағалауды бақылау мақсатында теориялық материалды игеруді талдауға және практикалық құзыреттіліктерді қалыптастыруға бағытталған бағалаудың әртүрлі әдістері қолданылады.

8.2. Оқыту барысында бақылаудың келесідей түрлері жүргізіледі:

Жедел сауалнамалар – теориялық білімді игерудің ағымдағы деңгейін тексеру мақсатында дәріс және семинар сабақтары барысында жүргізіледі.

Өзіндік жұмыс – кейстерді талдауды, бейімделген оқыту бағдарламаларын әзірлеуді және заманауи тифлотехнологияларды қолдануды қамтитын жеке тапсырмаларды орындауды қамтиды.

Практикалық тапсырмалар – оқу материалдарын жасау, бағдарламаларды бейімдеу және білім беру маршруттарын жобалау бойынша топтық және жеке жаттығуларды орындау.

Тренингтер мен пікірталастар – кәсіби өзара іс-қимылды дамытуға, нақты педагогикалық жағдайларды талқылауға және тиімді шешімдерді іздеуге бағытталған.

Қорытынды тест – тестілеуді, ситуациялық міндеттерді талдауды және әзірленген бағдарламаларды қорғауды қамтитын оқытудың соңғы кезеңі.

8.3. Өзіндік және бақылау жұмыстарына арналған барлық тапсырмалар, тест сұрақтары, сауалнама парақтары мен әдістемелік ұсынымдар курстың оқу-әдістемелік кешеніне (бұдан әрі – ОӘК) енгізілген.

8.4. Тыңдаушылардың кәсіби құзыреттіліктерінің қалыптасу деңгейін анықтау үшін курстың әр тақырыбы бойынша бақылау тапсырмалары әзірленеді. Кері байланыс негізінде бағдарлама мазмұнына түзетулер енгізіледі, қосымша әдістемелік материалдар, құжаттама мысалдары, әдебиеттер тізімі, бейнематериалдар және дидактикалық материалдар таңдалады.

8.5. Қорытынды бақылау жұмысы келесідей критерийлер бойынша бағаланады:

Орындалмаған – дұрыс жауаптар ұсынылмайды немесе дұрыс жауаптардың 30%-дан азы орындалған.

Ішінара орындалған – дұрыс жауаптар 50%-дан аз.

Орташа деңгейден жоғары – 50%–70% аралығына дейін дұрыс жауаптар орындалған.

8.6. Курсты сәтті аяқтау және сертификат алу үшін қорытынды бақылау жұмысы бойынша дұрыс жауаптардың кем дегенде 70% жинау қажет.

8.7. Қорытынды бағалау нәтижелері бағдарламаны одан әрі жетілдіру, қосымша тақырыптарды қосу, әдістемелік ұсыныстарды жақсарту және тыңдаушылардың қажеттіліктеріне сәйкес оқу процесін түзету үшін қолданылады.

9. Курстан кейінгі сүйемелдеу

9.1. Тыңдаушыларды курстан кейінгі сүйемелдеу алған білімдері мен дағдыларын қолдауға және дамытуға, оларды білім беру қызметінде практикалық қолдануға, сондай-ақ одан әрі кәсіби жетілдіруге бағытталған.

9.2. Курстан кейінгі сүйемелдеу формаларына мыналар жатады:

Жеке және топтық консультациялар – тыңдаушылардың практикалық қызметі процесінде туындайтын күрделі мәселелерді түсіндіру мақсатында күндізгі және қашықтықтан форматта (оның ішінде бейнеконференция режимінде) өткізіледі.

Әдістемелік және нормативтік-құқықтық сүйемелдеу – тыңдаушыларға өзекті нормативтік құжаттарды, әдістемелік ұсынымдарды, оқу құралдарын және жұмыста одан әрі зерделеу және пайдалану үшін бейне-материалдарды ұсыну.

Әдістемелік тақырыптық семинарлар мен вебинарлар – тифлопедагог жұмысының жекелеген аспектілерін терең зерттеуге, тәжірибе алмасуға және үздік тәжірибелерді талдауға бағытталған мамандандырылған оқыту іс-шараларын өткізу.

Дөңгелек үстелдер мен кәсіби пікірталастар – өзекті мәселелер мен инновациялық шешімдерді талқылау үшін арнайы білім беру, тифлопедагогика саласындағы мамандардың, білім беру ұйымдары мен ғылыми қоғамдастықтар өкілдерінің кездесулерін ұйымдастыру.

9.3. Курстан кейінгі сүйемелдеу шеңберінде тұрақты онлайн-консультациялық сессиялар ұйымдастырылады, онда тыңдаушылар көру қабілетінің бұзылыстары бар балаларды оқытудың заманауи технологиялары мен әдістерін қолдануға байланысты мәселелерді талқылай алады, сарапшылардан кері байланыс ала алады және өз әзірлемелерімен бөлісе алады.

9.4. Курстан кейінгі сүйемелдеудің тиімділігін арттыру үшін тыңдаушыларға цифрлық платформаларды, әдістемелік материалдар базаларын, педагогтердің кәсіби қоғамдастығының форумдарын қоса алғанда, электрондық білім беру ресурстарына қолжетімділік беріледі.

9.5. Курстан кейінгі сүйемелдеу процесінде педагогтардың кәсіби өсуіне мониторинг жүргізіледі, қосымша оқытуға қажеттіліктер анықталады, біліктілікті одан әрі арттыру бойынша ұсынымдар әзірленеді.

10. Әдебиеттер тізімі

1. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III Заңы (01.09.2024 жылғы жағдай бойынша өзгерістермен және толықтырулармен).

2. «Мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы» Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 11 шілдедегі № 343-II Заңы.

3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығына 1-қосымша

4. «Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 12 желтоқсандағы № 557 бұйрығына өзгерістер енгізу туралы. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 9 қыркүйектегі № 394 бұйрығы.

5. «Мектепке дейінгі, орта білім беру ұйымдарын, сондай-ақ арнайы білім беру ұйымдарын жабдықтармен және жиһазбен жарақтандыру нормаларын бекіту туралы». Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 22 қаңтардағы № 70 бұйрығы (03.07.2023 жағдай бойынша өзгерістермен және толықтырулармен).

6. Мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, қосымша білім беру ұйымдарында психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу қағидаларын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы № 6 бұйрығы.

7. Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау қағидаларын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы № 4 бұйрығы.

8. Мектепке дейінгі, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мамандандырылған, арнайы білім беру ұйымдары, балалар мен ересектерге арналған қосымша білім

беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 31 тамыздағы № 385 бұйрығы.

9. Бастауыш білім беру деңгейінің инвариантты компоненті МШ балаларға арналған үлгілік оқу бағдарламалары, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 05.02.2020 ж. №51 бұйрығы.

10. «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау», «Кеңістіктік бағдарлау» (көру қабілетінің бұзылыстары бар) түзету пәндері бойынша негізгі орта білім беру деңгейінің үлгілік оқу бағдарламалары. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 20 қыркүйектегі № 469 бұйрығына 41, 42-қосымша.

11. Педагог лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2009 жылғы 13 шілдедегі № 338 бұйрығы - ҚР Оқу-ағарту министрінің 07.08.2023 № 249 бұйрығының редакциясында.

12. Мемлекеттік білім беру ұйымдары қызметкерлерінің үлгілік штаттарын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің м.а. 2023 жылғы 21 шілдедегі № 224 бұйрығы.

13. А.Я. Абкович. Дети с тяжелыми множественными нарушениями развития в образовательном пространстве: особенности создания специальных условий. - М., 2020.

14. И.В.Вереццага, И.В.Моисеева, А.М. Пайкова. Психолого-педагогическая диагностика детей с тяжелыми и множественными нарушениями развития, включающими нарушения зрения и слуха/А.М.Пайкованың ред. – М., 2017.

15. В.З. Денискина. Особые образовательные потребности, обусловленные нарушениями зрения и их вторичными последствиями // «Дефектология». - 2012. - №5.

16. В.З. Денискина. Особенности воспитания детей с нарушениями зрения: оқу-әдіст. құрал. - Мәскеу: "ИПТК "Логосвос" ЖШҚ, 2016.

17. В.З. Денискина. Образовательные потребности детей с нарушением зрения // Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. –2013. – № 6.

18. В.З. Денискина. «Рельефно-точечный шрифт Луи Брайля – основа грамотности слепых и инструмент познания окружающего мира», Мәскеу, 2004.

19. В.З. Денискина. «Содержание работы воспитателя с учащимися начальных классов школ для детей с нарушениями зрения». Әдістемелік құрал.

20. Л.А. Дружинина. Пример индивидуальной пропедевтической коррекционной программы обучения ребенка дошкольного возраста с тяжелой патологией зрения (развитие зрительного восприятия): Оқу-әдістемелік құрал / Л.А. Дружинина. – Челябинск, 2010.

21. Л.А.Дружинина, Л.Б. Осипова. В помощь тифлопедагогу ДОУ: оқу-әдіст. құрал – Челябинск, 2010.

22. В.П.Ермаков, Г.А.Якунин Основы тифлопедагогики: Развитие, обучение и воспитание детей с нарушениями зрения: Жоғары оқу орындарының студ. арналған оқу құралы. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000.
23. М.И. Земцова. Особенности познавательной деятельности детей с нарушением зрения/ Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. - 2013 - N 3.
24. Ю.В.Лисина, А.В.Селивёрстова Обучение ориентированию и мобильности детей с нарушениями зрения: методические рекомендации - Мәскеу: РГБС, 2017.
25. А.Г. Литвак. Психология слепых и слабовидящих. КАРО басп. Санкт-Петербург, 2006 г.
26. А.А. Лысова. Методика развития пространственной ориентировки детей с нарушениями зрения. Оқу құралы. — Челябинск: А.Миллер кітапханасы, 2023.
27. Е.Н. Подколзина. Особенности использования наглядности в обучении детей с нарушением зрения. // Дефектология. – 2005. - № 3.
28. Развитие социальных и бытовых навыков у незрячих детей: обзор зарубежных материалов. - Мәскеу, 2018.
29. Развитие у незрячих детей навыков, необходимых для успешной социализации: реферативный перевод по материалам журнала Future Reflections / Рос. гос. б-ка для слепых – Мәскеу: РГБС, 2016.
30. Л.И. Солнцева. Современная тифлопедагогика и тифлопсихология в системе образования детей с нарушениями зрения. Мәскеу, 1999.
31. Б.К. Тупоногов. Основы коррекционной педагогики. Оқу құралы, «ИПТК «Логос» ВОС» ЖШҚ, Мәскеу-2004.
32. В.А. Феоктистова. Развитие навыков общения у слабовидящих детей. СПб, 2005.
33. Л.В. Фомичева. Клинико-педагогические основы обучения и воспитания детей с нарушением зрения. – СПб, 2007.
34. Л.В. Фомичева «К вопросу о социализации ребенка с нарушением зрения», журнал «Специальное образование», 2/2014 шығарылым.
35. Л.В. Фомичева. «Офтальмо-гигиенические основы воспитания и обучения детей с нормальным и нарушенным зрением».
36. Н.П. Шведова. Рельефная наглядность для слепых / Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. - 2013 - N 1.
37. А.Г. Швецов. Анатомия, физиология и патология органов слуха, зрения и речи: Оқу құралы.